

MAGYAR NYELV

**A központi érettségi
vizsgakatalógusa
a 2022/2023. tanévre**

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

A KÖZPONTI ÉRETTSÉGI VIZSGAKATALÓGUSA 2022/2023.
MAGYAR NYELV

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

TARTALOM

BEVEZETŐ	5
1. A FELMÉRÉS TÉMAKÖREI ÉS FELADATTÍPUSAI	7
2. EREDMÉNYCÉLOK ÉS ELVÁRÁSOK	8
2.1. IRODALOM	9
2.2. NYELV	11
3. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA SZERKEZETE	12
3.1. SZÖVEGÉRTÉS (NYELVI–IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR)	12
3.2. SZÖVEGALKOTÁS (MŰELEMZŐ ISKOLAI ESSZÉ)	13
4. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA TECHNIKAI LEÍRÁSA	14
4.1. A FELADATLAP KÜLALAKJA ÉS A MEGOLDÁS MÓDJA	14
4.2. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA IDŐTARTAMA	14
4.3. ESZKÖZÖK	14
5. AZ ÉRTÉKELÉS LEÍRÁSA	15
5.1. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA ELSŐ RÉSZÉNEK ÉRTÉKELÉSE	15
5.2. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA MÁSODIK RÉSZÉNEK ÉRTÉKELÉSE	15
6. A FELADATTÍPUSOK PÉLDÁI RÉSZLETES MAGYARÁZATTAL	17
6.1. ELDÖNTENDŐ TÍPUSÚ FELADAT	17
6.2. AZ ESSZÉ TÍPUSÚ FELADAT PÉLDÁJA	18
7. HOGYAN ÉRDEMES FELKÉSZÜLNI AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁRA?	21
7.1. HOGYAN ÉRDEMES FELKÉSZÜLNI A VIZSGA ELSŐ RÉSZÉRE?	21
7.2. HOGYAN KÉSZÜL AZ ISKOLAI ESSZÉ?	22
7.3. IRODALOMJEGYZÉK	23

BEVEZETŐ

A magyar nyelv a központi érettségien kötelező tantárgy.

A központi érettségi vizsgakatalógusa magyar nyelvből a vizsga alapidokumentuma, amely pontosan leírja a 2022/2023-as tanév érettségi vizsgájának anyagát és módját.

A vizsgakatalógus tartalmazza mindazokat a szükséges információkat és részletes magyarázatokat, amelyek a vizsga formai és tartalmi követelményeire vonatkoznak. A vizsgakatalógus világosan meghatározza a jelölttel kapcsolatos elvárásokat.

A vizsgakatalógus összhangban van a magyar nyelv és irodalom tantárgy (A modell) nemzeti alaptantervével (curriculumával¹).

Minden jelölt azonos szintű érettségi vizsgát tesz.

A vizsgakatalógus fejezetei:

1. A felmérés témakörei és feladattípusai
2. Eredménycélok és elvárások
3. Az érettségi vizsga szerkezete
4. Az érettségi vizsga technikai leírása
5. Az értékelés leírása
6. A feladattípusok mintapéldái részletes magyarázattal
7. Hogyan érdemes felkészülni az érettségi vizsgára?

Az első és a második fejezet összefoglalja, hogy milyen tantárgyi kompetenciákat mér fel a vizsga.

Az első fejezet tartalmazza a tantárgy törzsanyagát, és felsorolja azokat a tantárgyi kompetenciákat, amelyek a vizsga során számonkérhetők.

A második fejezet ismerteti a törzsanyagot, és a legfontosabb tantárgyi ismeretek és készségek számonkérésének módját, mindazon szempontok részletes leírásával, amelyek révén a jelölt tantárgyi kompetenciáinak szintje megállapítható.

A harmadik, negyedik és ötödik fejezet a vizsga menetének leírását nyújtja, azaz értelmezi a vizsga struktúráját, illetve a vizsga tartalmi és formai követelményeit, bemutatja a feladattípusokat, továbbá az egyes feladatok és vizsgafejezetek megoldásának, valamint értékelésének módját.

A hatodik fejezet mintapéldákkal és részletes magyarázattal szemlélteti valamennyi feladattípust.

¹ NN, nem. 83/2020–1555, Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Mađarski jezik i književnost za osnovnu i srednju školu s nastavom na jeziku i pismu mađarske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj (Model A)

A hetedik fejezet javaslatokat tesz a vizsgára való hatékony felkészülésre vonatkozóan. Olyan tanácsokat és mellékleteket tartalmaz, amelyek segítik a jelöltet a vizsgára való felkészülésben.

A magyar érettségi vizsgakatalógus mellett nyilvánosságra kerülnek a korábbi évek vizsgatesztjei, valamint a javítókulcs és az értékelési szempontrendszer.

1. A FELMÉRÉS TÉMAKÖREI ÉS FELADATTÍPUSAI

A központi érettségi vizsga magyar nyelvből a következő témaköröket illető tudásszintet méri fel: **irodalomelmélet, szövegértés, műelemzés, műismeret, nyelvi szintek, valamint nyelv és társadalom.**

A magyar érettségi vizsga két részből áll.

Az első, szövegértési feladatokat tartalmazó rész a jelölt nyelvi-irodalmi műveltségét méri föl, a második rész pedig a szövegalkotói készséget ellenőrzi.

A vizsga mindkét része a magyar nyelvhasználattal kapcsolatos, valamint az irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismereteket kéri számon.

2. EREDMÉNYCÉLOK ÉS ELVÁRÁSOK

A konkrét eredménycélok és elvárások meghatározása mellett a katalógus azt is tartalmazza, hogy a jelöltnek mit kell tudnia, megértenie és tennie ahhoz, hogy sikeresen levizsgázhasson.

A vizsga **első részében** a jelölt tanúbizonyságot tesz: **irodalomelméleti, szövegértési, műelemzési, műismereti, valamint a nyelvi szintekre vonatkozó kompetenciáiról.**

A **második rész** a jelölt írásbeli kifejezőképességét, illetve a szövegalkotásban való jártasságát ellenőrzi az alábbi témakörökre vonatkozóan: **irodalomelmélet, műelemzés, műismeret, szövegértelmezés, szövegalkotás, illetve a nyelvi szintekre vonatkozó helyesírási szabályok alkalmazása.**

Elvárások a jelölttel szemben:

- a téma pontos megközelítése
- a téma tartalmas kifejtése
- a téma világos értelmezése
- a témára vonatkozó tudás meggyőző alkalmazása
- a jelölt kritikai gondolkodásának, kifejtett véleményének, álláspontjának megnyilvánulása
- az írásmű eredetisége és érdeklődést keltő ereje
- a műfajnak és a témának megfelelő felépítés
- szerkezeti tagolás: bevezetés, tárgyalás, befejezés
- a szöveg felépítésének logikus, előrehaladó menete
- az adott terjedelem megtartása
- egyértelmű, gördülékeny megfogalmazás
- kellő változatossággal használt mondatfajták
- a nyelvhelyességi és helyesírási alapszabályok alkalmazása.

A 2022/2023-as tanév érettségi törzsanyagában az alábbi irodalmi művek találhatók:

1. William Shakespeare: *Rómeó és Júlia*
2. Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*
3. Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*
4. Alexandr Szergejevics Puskin: *Anyegin*
5. Madách Imre: *Az ember tragédiája*
6. Franz Kafka: *Az átváltozás*
7. Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*
8. Samuel Beckett: *Godot-ra várva.*

2.1. IRODALOM

Elvárások a jelölttel szemben:

- irodalmi szövegekben felismeri és megnevezi a stilisztikai alakzatokat és eljárásokat
- felismeri és megnevezi az adott irodalmi mű műfaját, jellemzi a műfajokat
- kronológiai sorrendbe állítja és jellemzi a művelődéstörténeti korszakokat, illetve a stílusirányzatokat
- megadott szövegrészletben kérdések alapján információkat megtalál
- felismer és megnevez logikai kapcsolatokat (ellentét, párhuzam, ok-okozatiság, hierarchikusság stb.)
- megkülönbözteti és jellemzi az adott irodalmi szöveg lehetséges jelentésrétegeit
- az adott irodalmi szöveg elemzésekor különböző szempontokat érvényesít
- értelmezését a szövegből vett idézettel alátámasztja
- adott szempont alapján különböző irodalmi szövegeket összefüggésbe hoz, leírja hasonlóságait, illetve különbözőségeiket
- az adott műveket besorolja művészettörténeti korszakokhoz
- felismer néhány, az adott műhöz vagy művészettörténeti korszakhoz kapcsolható további művet
- a kötelezően tárgyalt szerzőknek a műveik megismeréséhez hozzájáruló vagy helyi vonatkozású életrajzi adatait megadja
- a kötelezően megismert művek kiemelt jelentőségű történeti adatait megadja
- az adott szöveg kapcsán tárgyalt motívumokat, toposzokat más irodalmi szövegekben is felismeri
- jellemző idézeteket, szállóigéket felismer.

A jelölt tanúbizonyságot tesz szövegértési kompetenciájáról, valamint irodalomtörténeti és irodalomelméleti ismereteiről és készségeiről az alábbi szövegek vonatkozásában:

Homérosz: *Odüsszeia*

Ovidius: *Átváltozások* (Daedalus és Icarus, Orpheus és Eurydice)

Biblia (szemelvények)

Thomas: *Trisztán és Izolda*

Ómagyar *Mária-siralom*

Halotti beszéd és könyörgés

Dante Alighieri: *Isteni színjáték*

Giovanni Boccaccio: *Dekameron* (Hatodik nap, negyedik novella)

Janus Pannonius: *Búcsú Váradtól, Egy dunántúli mandulafáról*

Balassi Bálint: *Hogy Júliára talál, így köszöne néki, Egy katonaének*

Voltaire: *Candide avagy az optimizmus*

Vörösmarty Mihály: *Szózat, A vén cigány*

Katona József: *Bánk bán*

Kölcsey Ferenc: *Himnusz*

Arany János: *Epilogus, Ágnes asszony, A walesi bárdok, Tengeri-hántás*

Petőfi Sándor: *Szeptember végén, A XIX. század költői*

Nyikolaj Vasziljevics Gogol: *A köpönyeg*

Anton Pavlovics Csehov: *A csinovnyik halála*

Charles Baudelaire: *Egy dög, Kapcsolatok*

Thomas Mann: *Mario és a varázsló*

Móricz Zsigmond: *Barbárok*

Radnóti Miklós: *Erőltetett menet, Tétova óda, Hetedik ecloga*

Babits Mihály: *Esti kérdés, Jónás könyve*

Ady Endre: *A magyar Ugaron, A Sion-hegy alatt, Kocsi-út az éjszakában*

József Attila: *Tiszta szívvel, Eszmélet, Óda, Kései sirató.*

2.2. NYELV

Elvárások a jelölttel szemben:

- felismeri és megnevezi a magánhangzók és a mássalhangzók legfontosabb tulajdonságait
- adott példán azonosítja a hangtani törvényszerűségeket
- felismeri, megnevezi és jellemzi a szóelemeket, a szófajokat, illetve a beszélő szándéka szerinti, a logikai minőség szerinti, illetve a szerkezetük szerinti mondattípusokat, valamint az egyszerű mondat mondatrészeit. Érvényesíti a vonatkozó helyesírási szabályokat.
- felismeri, megnevezi és jellemzi a szóalkotási módok típusait (pl. szóösszetétel), jelentés és hangalak viszonyát, illetve az összetett mondatok összetételi típusait. Érvényesíti a vonatkozó helyesírási szabályokat.
- felismeri és megnevezi a szövegösszetartó erő elemeit (grammatikai és szemantikai kapcsolóelemek). Felismeri és jellemzi az alapvető stílusrétegeket, az azokhoz tartozó szövegtípusokat.
- felismeri és jellemzi a nyelvhasználatban előforduló nyelvváltozatokat és stílusrétegeket. A nyelvhasználati módokat kommunikációs helyzetekhez kapcsolja.
- frazeológiai jelenségeket (szólásokat, közmondásokat) értelmez.

3. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA SZERKEZETE

A magyar érettségi vizsga két részből áll.

Az **első**, szövegértési rész (*Irodalom és nyelv*) a jelölt nyelvi-irodalmi műveltségét méri föl, a második rész (*Iskolai esszé*) pedig a szövegalkotói készséget ellenőrzi.

Az első rész az érettségi vizsga 60%-át, a második rész az érettségi vizsga 40%-át jelenti.

1. számú táblázat: Az alábbi táblázat az érettségi vizsga szerkezetét ismerteti magyar nyelvből

A VIZSGA FELOSZTÁSA	A VIZSGA TARTALMA	IDŐTARTAM	RÉSZARÁNY AZ ÉRTÉKELÉSNÉL	FELSZERELÉS	MELLÉKLETEK
1.	Irodalom és nyelv	80 perc	2/3	Kék vagy fekete színű golyóstoll	Szöveghez kapcsolódó, illetve szöveghez nem kapcsolódó irodalmi műveltségi és nyelvi feladatsor
2.	Iskolai esszé	180 perc	1/3	Kék vagy fekete színű golyóstoll	Szövegrészletek értelmezési szempontokkal
ÖSSZESEN		260 PERC	1		

3.1. SZÖVEGÉRTÉS (NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR)

A vizsga első részében a jelölt zárt típusú feladatok megoldásával irodalmi ismereteiről és anyanyelvi jártasságáról tesz tanúbizonyságot.

2. számú táblázat: Az alábbi táblázatban a vizsga első részének struktúrája látható

A VIZSGA ELSŐ RÉSZÉNEK FELOSZTÁSA	A VIZSGA TARTALMA	TELJES SZÖVEG/ SZÖVEGRÉSZLET(EK)	FELADATTÍPUS	A FELADATOK SZÁMA	ELÉRHETŐ PONTSZÁM
1. 2.	Irodalom és nyelv	Négy szöveghez/ szövegrészlethez kapcsolódó irodalmi-nyelvi feladatsor	Eldöntendő típusú feladat	30 + 10	30 + 10
1.	Irodalom	Szöveghez nem kapcsolódó irodalmi műveltségi feladatsor	Eldöntendő típusú feladat	15	15
2.	Nyelv	Szöveghez nem kapcsolódó nyelvi feladatsor	Eldöntendő típusú feladat	5	5

3.2. SZÖVEGALKOTÁS (MŰELEMZŐ ISKOLAI ESSZÉ)

Az írásbeli kifejezőképesség ellenőrzése iskolai esszé írásával történik, amelyre a jelölt összesen 40 pontot kaphat.

A jelölt **400–600** szóból álló esszét ír, amelyben irodalomelméleti és irodalomtörténeti ismeretei alapján értelmezi, elemzi, értékeli az adott szöveget vagy szövegrészletet. Munkájában megadott szempontok segítik a jelöltet.

A jelölt két irodalmi téma közül választhat a vizsgán.

4. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA TECHNIKAI LEÍRÁSA

4.1. A FELADATLAP KÜLALAKJA ÉS A MEGOLDÁS MÓDJA

Szövegértés (nyelvi–irodalmi műveltségi feladatsor)

A jelölt egy vizsgakönyvet, valamint egy válaszadó lapot tartalmazó biztonsági csomagot kap.

A jelölt figyelmesen elolvassa a tesztírás folyamatára vonatkozó utasításokat.

A vizsga első részében a jelölt a feladatokat úgy oldja meg, hogy a felkínált válaszok közül megjelöli a helyes válaszhoz tartozó betűt X-szel.

Szövegalkotás (műelemző iskolai esszé)

A jelölt egy vizsgakönyvet, pizskozatlapokat, tisztázati lapokat, valamint két értékelőlapot tartalmazó biztonsági csomagot kap.

A jelölt figyelmesen elolvassa az esszéírás folyamatára vonatkozó utasításokat.

Két téma közül választhat. Figyelmesen elolvassa a témákkal kapcsolatos szövegeket, majd kiválasztja a számára legmegfelelőbb témát. Az iskolai esszét a megadott szempontok szerint írja meg.

Először írhat a mellékelt pizskozati lapra, de a pizskozati lap tartalma nem kerül értékelésre.

Az iskolai esszét kötelező a tisztázati lapra írni!

Amennyiben a vizsgázó hibát vét, húzza át a hibás választ, tegye zárójelbe azt, majd adja meg a helyes választ, és a helyes válasz mellé írja oda a monogramját (azaz rövidített aláírását, semmi esetre sem a teljes nevét)!

4.2. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA IDŐTARTAMA

A magyar érettségi írásbeli vizsgából áll, amelynek időtartama **260 perc**.

A vizsga két részére más-más időpontban kerül sor.

Az első rész (szövegértés) **80 percig**, a második rész (szövegalkotás) **180 percig** tart.

A vizsga két részének időpontjára vonatkozó adatok az intézetünk internetes oldalain (www.ncvvo.hr) lesznek megtalálhatók.

4.3. ESZKÖZÖK

A magyar érettségi vizsga mindkét részében az engedélyezett segédeszköz a kék, illetve fekete színű golyóstoll.

5. AZ ÉRTÉKELÉS LEÍRÁSA

Az elérhető összpontszám 100.

5.1. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA ELSŐ RÉSZÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A 60 nyelvi-irodalmi műveltségi feladat eredményes megoldásával a jelölt **60 pontot** érhet el. Minden helyesen megjelölt válasz egy (1) pontot ér.

5.2. AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA MÁSODIK RÉSZÉNEK ÉRTÉKELÉSE

Az eredményesen megírt esszével a jelölt **40 pontot** érhet el.

A jelölt esszéjét az értékelő bizottság meghatározott értékelési skála alapján értékeli.

Az értékelési skála szempontjai:

- tartalmi minőség
- szerkezet
- nyelvi minőség.

3. számú táblázat: Az alábbi táblázat az esszé értékelési elemeit és az elérhető összpontszámot mutatja

JELÖLÉS	AZ ÉRTÉKELÉS ELEMÉI	LEÍRÁSOK	PONTSZÁM	AZ ELEMÉK SZÁZALÉKOS ARÁNYA AZ ÖSSZPONTSZÁMHOZ VISZONYÍTVA
A	Tartalmi minőség	A1 a téma pontos megközelítése	2	50%
		A2 a téma tartalmas kifejtése, világos értelmezése	5	
		A3 a témára vonatkozó tudás meggyőző alkalmazása	5	
		A4 a vizsgázó kritikai gondolkodásának, kifejtett véleményének, álláspontjának megnyilvánulása	5	
		A5 az írásmű eredetisége és érdeklődést keltő ereje	3	
B	Szerkezet	B1 a műfajnak és a témának megfelelő felépítés	2	25%
		B2 szerkezeti tagolás: bevezetés, tárgyalás, befejezés	3	
		B3 a szöveg felépítésének logikus, előrehaladó menete	3	
		B4 az adott terjedelem megtartása	2	

JELÖLÉS	AZ ÉRTÉKELÉS ELEMEL	LEÍRÁSOK		PONTSZÁM	AZ ELEMEL SZÁZALÉKOS ARÁNYA AZ ÖSSZPONTSZÁMHOZ VISZONYÍTVA
C	Nyelvi minőség	C1	egyértelmű, gördülékeny megfogalmazás	3	25%
		C2	kellő változatossággal használt mondatfajták	3	
		C3	a nyelvhelyességi és helyesírási alapszabályok alkalmazása	4	
ÖSSZESEN				40	100%

Az értékelésre vonatkozó kiegészítő utasítások

A jelölt esszéje nulla (0) ponttal értékelendő, ha:

- a jelölt nem az iskolai esszé műfaji követelményeinek megfelelően írja meg az esszét
- a jelölt témát téveszt
- a jelölt írásműve nem felel meg a terjedelmi követelményeknek (ha kevesebb 400 vagy több 600 szónál – az alsó határ esetében 10%-nyi eltérés megengedett)
- a jelölt kézírása olvashatatlan
- a jelölt írásművét nagy nyomtatott betűvel írta.

6. A FELADATTÍPUSOK PÉLDÁI RÉSZLETES MAGYARÁZATTAL

Ebben a fejezetben a feladattípusok mintapéldái találhatók. Minden példafeladat mellett szerepel az adott feladat típusának leírása, a konkrét feladat megoldására vonatkozó elvárások, a pontos válasz, valamint a pontozás módja.

6.1. ELDÖNTENDŐ TÍPUSÚ FELADAT

Az eldöntendő típusú feladat egy utasításból (amely leírja a feladat megoldásának módját, és amely az összes ilyen típusú feladat megoldására vonatkozik), továbbá a kérdésből, illetve feladatból áll, valamint a négy lehetséges válaszból, amelyek közül csak az egyik helyes.

A következő feladatokban csak **egy** pontos válasz van.

A válaszadó lapon a feladatok sorszáma mellett X-szel kell jelölni a négy közül a jónak tartott megoldást.

A helyes válasz egy (1) pontot ér.

Példa:

Olvassa el figyelmesen Petőfi Sándor A XIX. század költői című versének egy részletét, és válaszoljon a feltett kérdésre!

Pusztában bujdosunk, mint hajdan
Népével Mózes bujdosott,
S követte, melyet isten küldé
Vezérül, a lángoszlopot.
Ujabb időkben isten ilyen
Lángoszlopoknak rendelé
A költőket, hogy ők vezessék
A népet Kánaán felé.

Petőfi szerint mi a költők kötelessége?

- A. vezetni a népet
- B. nyugtatni a népet
- C. vigasztalni a népet
- D. szórakoztatni a népet

HELYES VÁLASZ: A

EREDMÉNYCÉL: a szövegértési készség felmérése

ÉRTÉKELÉS:

1 pont – helyes válasz esetén

0 pont – helytelen válasz vagy több válasz megjelölése esetén

Példa:

Az alábbi szókapcsolatok közül melyik nem jelzős szerkezet?

- A. hamis próféták
- B. ígéretnek földje
- C. bőség kosarából
- D. munkát vállal

HELYES VÁLASZ: D

EREDMÉNYCÉL: a nyelvi szintekre vonatkozó készség felmérése

ÉRTÉKELÉS:

1 pont – helyes válasz esetén

0 pont – helytelen válasz vagy több válasz megjelölése esetén

6.2. AZ ESSZÉ TÍPUSÚ FELADAT PÉLDÁJA

Az esszé típusú feladat **utasításból** (amely tartalmazza a megírás módját és a szavak számát stb.), **szövegből** és az esszé megírásához szükséges **szempontokból** áll.

Ebben a fejezetben egy olyan esszétípus mintapéldája található, amely az érettségien szerepelhet.

Iskolai esszé

Az iskolai esszé alapjául vers, prózai vagy drámai szöveg/szövegrészlet szolgálhat.

Ennél a nyílt típusú feladatnál előforduló szövegeket a jelöltnek akkor is értenie és értelmeznie kellene, ha nem is ismeri teljes egészében a szerző munkásságát.

A megadott támpontok célja, hogy a jelöltet segítsék munkája elkészítésében.

Az iskolai esszé feladattípusának mintapéldája

Olvassa el figyelmesen Mikes Kelemen *Törökországi levelek* című művének részleteit, valamint a műről írandó esszére vonatkozó támpontokat!

Esszéjének szerkezete kerek, egész legyen (bevezetés, tárgyalás és befejezés)!

Ügyeljen arra, hogy az esszé megfeleljen a helyesírási és nyelvtani követelményeknek!

Kövesse az utasításokat és a megadott támpontokat!

Példa:

Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részletek)

37. levél

Rodostó, 28. maji 1720.

(...)

A város elég nagy és elég szép, a tengerparton lévő kies és tágas oldalon fekszik. Az is való, hogy Európának éppen a szélén vagyunk; lóháton innét Konstancinápolyban két nap könnyen el lehet menni, tengeren pedig egy nap. A' bizonyos, hogy suhult a fejdelemnek jobb lakóhelyt nem adhattak volna. Akármely felé menjen az ember, mindenütt a szép mező, de nem pusztá mező, mivel itt mindenütt a földet jól megművelik. A faluk mellett lévő mezők nem puszták, és ennek a városnak a földje olyan művelt, valamint egy jól megművelt kert, kivált mostanában gyönyörűséggel nézi ez ember itt a szántóföldeket és a szőlőket és a sok veteményes kertet.

(...)

Gyapotat pedig sohult annyit nem vetnek, mint itt, és a gyapotból való kereskedés itt igen nagy.

(...)

Azt pedig ne gondolja kéd, hogy legkisebb változás is legyen mindezekben. Ha szinte a fejdelem beteg volna is, akkor is mind egyaránt folynak a rendek. Hatodfél órakor felkelni nem kicsiny dolog, de el nem mulatom azért, hogy kedvit találjam, és mindenkor jelen vagyok, mikor öltözik. A hivatalom is azt hozza magával, hogy vigyázzak a cselédekre. Ezek tehát a mi klastromunkbéli rendtartásink.

112. levél

Rodostó, 8. aprilis 1735.

Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvására téve bennünket, és kivéve ma közüllünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a menyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratnunk.

(...)

Ő szegény árvására hagyta bennünket ezen az idegen földön. Itt irtóztató sírás, rívás vagyunk közöttünk. Az Isten vigasztaljon meg minket.

Az alábbi elemzési szempontok fogódzóként szolgálnak az értekező esszé megírásához:

1. Mikes Kelemen irodalomtörténeti pozíciója (bujdosás, Rákóczi hűséges inasa, emigráció)
2. A Törökországi levelek keletkezési körülményei
3. A mű műfaji, hangulati és stiláris jellemzői

-
4. A 37. és a 112. levél helyzetképe és társadalomábrázolása
5. A mikesi levelek jelentősége a magyar irodalomban (bujdosó magyar irodalom, Nyugat-embléma)
6. A mikesi hűség, kitartás, szolgálat értékelése kortárs nézőpontból.

7. HOGYAN ÉRDEMES FELKÉSZÜLNI AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁRA?

Ez a fejezet arra ad választ, hogy hogyan kell felkészülni a központi érettségi vizsgára, illetve hogyan lehet megvalósítani a felsorolt eredménycélokat.

A javaslatokból a jelölt megtudhatja, hogy hogyan készülhet fel hatékonyan a két részből (I. Szövegértés – nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor, II. Szövegalkotás) álló érettségi vizsgára magyar nyelvből.

A magyar érettségi irodalomjegyzék törzsanyagát a horvát Tudományos és Oktatási Minisztérium (MZO) által jóváhagyott tankönyvek és szöveggyűjtemények alkotják, amelyeket a jelöltek a négyéves oktatási ciklusban használtak magyar nyelvből és irodalomból.

Az eredménycélok meghatározzák a magyar központi érettségi elvárásait.

Az eredménycélok leírása mind a jelöltek, mind a tanárok számára útmutatást jelent arra vonatkozóan, hogy hogyan kell felkészülni az érettségire, valamint hogy hogyan kell foglalkozni a tanterv részeit, egységeit.

A magyar nyelvi ismeretek eredménycéljai a négyéves oktatási ciklus részeit tömörítik. A jelölt nyelvi ismereteiről a vizsga első részében lévő feladatok megoldásával, a helyes nyelvhasználatról pedig az esszéírás alkalmával tesz tanúbizonyságot.

A magyar irodalmi ismeretek eredménycéljai tartalmazzák meghatározzák azt a négyéves oktatási ciklusban meghatározott ciklusra vonatkozó irodalmi tananyagot (irodalomtörténeti korszakok, irodalomelméleti ismeretek, írói, költői pályaképek, irodalmi művek), amelyet a jelöltnak el kell sajátítania.

Az eredményes vizsga feltétele a vizsgáztatás módjának ismerete, ezért a jelöltnak javasolt a vizsgarészek és a feladatok leírásának alapos tanulmányozása, valamint a mintaként szolgáló tesztek megoldása. A következő oldalakon a jelölt kiegészítő utasításokat és tanácsokat találhat az esszéírással és a szövegértési feladatok megoldásával kapcsolatban.

Az állami érettségi vizsga teljesítésének módját, valamint a tanuló szabálytalan viselkedése esetén alkalmazandó intézkedéseket az Állami érettségi vizsgáról szóló szabályrendelet (Narodne novine 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21 és 126/21) írja elő.

7.1. HOGYAN ÉRDEMES FELKÉSZÜLNI A VIZSGA ELSŐ RÉSZÉRE?

Az írásbeli feladatlap helyes kitöltését gyakorolni kell. Ebben segíthet a korábbi évek feladatsorainak és a javítási útmutatóknak a tanulmányozása (lásd itt: <http://www.ncvvo.hr>). Ezáltal a jelölt fölmérheti, milyen típusú feladványokra számíthat a vizsgán. Ezenkívül az iskolai könyvtárban található érettségi-előkészítő feladatgyűjtemények, illetve felvételi tételvázlatok, megoldási útmutatók is segíthetik a vizsgára való felkészülést.

7.2. HOGYAN KÉSZÜL AZ ISKOLAI ESSZÉ?

Az alábbiak az iskolai esszé megírásának módjára szolgálnak példaként.

Mintafeladat

Olvassa el figyelmesen Mikes Kelemen *Törökországi levelek* című művének részleteit, valamint a műről írandó esszére vonatkozó támpontokat!

Esszéjének szerkezete kerek, egész legyen (**bevezetés, tárgyalás és befejezés**)!

Ügyeljen arra, hogy az esszé megfeleljen a **helyesírási** és **nyelvtani** követelményeknek!

Kövesse az utasításokat és a megadott támpontokat!

Először írhat a mellékelt piszkozati lapra, de a piszkozati lap tartalma nem kerül értékelésre. Az iskolai esszét kötelező a tisztázati lapra írni! A piszkozati lapon levő szövegbe még belejavíthat, de a tisztázati lapra írt szövegbe már nem.

Az esszének 400–600 szót kell tartalmaznia.

Az iskolai esszé megírásának támpontjai

1. Mikes Kelemen irodalomtörténeti pozíciója (bujdosás, Rákóczi hűséges inasa, emigráció)
2. A Törökországi levelek keletkezési körülményei
3. A mű műfaji, hangulati és stílári jellemzői
4. A 37. és a 112. levél helyzetképe és társadalomábrázolása
5. A mikesi levelek jelentősége a magyar irodalomban (bujdosó magyar irodalom, Nyugat-embléma)
6. A mikesi hűség, kitartás, szolgálat értékelése kortárs nézőpontból

Első lépés

Olvassa el a felkínált szöveget és a támpontokat!

Mire szolgálnak a támpontok?

A mű megközelítési módjára tesznek javaslatot, ötleteket sugallnak, felhívják a figyelmet a műalkotás kulcsfontosságú gondolataira, motívumaira, egyszóval segítenek az esszé megírásában.

Második lépés

Javasolt az adott szöveg újraolvasása.

Olvasás közben az előzőleg felkínált támpontok szerint a piszkozati lapra vázlat készíthető.

Olvasás közben a szövegben is bejelölhetők azok a részek, mondatok, szókapcsolatok, szavak, amelyeket a jelölt esszéírás közben a legkülönbözőbb módon felhasználni (idézni, magyarázni) kíván.

Az esszé szerkezete

Az esszé kötelező szerkezeti egységei: bevezetés, tárgyalás, befejezés.

Bevezetés – a bevezetés tartalma: közölni a mű témáját, és meghatározni a művel kapcsolatos általános tudnivalókat, röviden utalni a történelmi korszak főbb jellemzőire, irodalmi életére. (A bevezetést nem szükséges végleges formába önteni, mivel később esetleg ki is lehet egészíteni, módosítani stb.)

Tárgyalás – a kidolgozás folyamán elsősorban a saját, önálló értelmezés kifejtése a fontos, az esszé tartalma nem merülhet ki a mű cselekményének ismertetésében. Természetesen az értelmezést befolyásoló irodalomtörténeti adatokat sem lehet figyelmen kívül hagyni, tehát ezeknek mindenképpen be kell kerülniük az írásműbe, de elsősorban az irodalmi mű tartalmi, formai és stíláriis jegyeinek elemzésére, a különböző jelentésrétegek feltárására kell hangsúlyt fektetni.

Befejezés – tulajdonképpen a tárgyalás logikus, rövid összegzése, amelyben ismét kifejezésre kell jutnia a következtetések önálló levonásának, a saját vélemény megfogalmazásának.

Harmadik lépés

Az értekező esszé tervének kidolgozása. A jegyzetek és a vázlat figyelmes elolvasása után el kell készíteni az esszé végleges tervét.

Negyedik lépés

Az esszé megírása a jegyzetek és a végleges esszéterv alapján. A kész esszének a figyelmes elolvasása és az esetleges hibák kijavítása után a tisztázati lapra történő írása.

7.3. IRODALOMJEGYZÉK

1. Mohácsy Károly: Irodalom 9, Krónika Nova, Budapest, 2004.
2. Mohácsy Károly: Irodalom 10, Krónika Nova, Budapest, 2004.
3. Mohácsy Károly: Irodalom 11, Krónika Nova, Budapest, 2004.
4. Mohácsy Károly: Irodalom 12, Krónika Nova, Budapest, 2004.
5. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 9, Krónika Nova, Budapest, 2004.
6. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 10, Krónika Nova, Budapest, 2004.
7. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 11, Krónika Nova, Budapest, 2004.
8. Mohácsy Károly: Szöveggyűjtemény 12, Krónika Nova, Budapest, 2004.
9. A magyar helyesírás szabályai, 12. kiadás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.
10. Magyar helyesírási szótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2017.
11. Magyar értelmező kéziszótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000.

